

Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 18 oktober 2012 att ge socialutskottet möjlighet att yttra sig över proposition 2011/12:171 Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet samt motion 2012/13:Ju1 i de delar som berör socialutskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar yttrandet till att avse avsnitten 5 och 6 i propositionen samt de frågor som tas upp i motionen.

Socialutskottet anser att propositionen i dessa delar bör tillstyrkas och motionen avstyrkas.

I yttrandet finns en avvikande mening.

Utskottets överväganden

Propositionen

Regeringen lämnar i propositionen förslag som syftar till att förebygga ungdomsbrottslighet. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse (se förslagen till 10 kap. 18 a § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400] och 12 kap. 10 § socialtjänstlagen [2001:453]) som innebär att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt 21 år i vissa fall ska kunna lämnas från socialtjänsten till polisen utan hinder av sekretess. En uppgift ska få lämnas under förutsättning att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet och uppgiften kan antas bidra till att förhindra detta samt att det med hänsyn till socialtjänstens planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut. Uppgifter får lämnas ut både på eget initiativ och på begäran av polis.

Formuleringen ”uppgift som rör en enskild” i förslaget innebär att även uppgifter som avser andra personer än den underårige får lämnas ut om uppgifterna rör den unge, exempelvis uppgifter om vilka som tillhör den unges familj eller bekantskapskrets. Sådana uppgifter får dock endast lämnas ut om övriga förutsättningar i paragrafen är uppfyllda.

För att ett utlämnande ska få ske krävs det – enligt förslaget – att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. En sådan riskbedömning ska göras i varje enskilt fall. Det måste finnas konkreta omständigheter som motiverar bedömningen att det föreligger en risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Det behöver inte röra sig om misstankar om viss närmare angiven brottslighet. Det är tillräckligt att det med hänsyn till samtliga omständigheter bedöms finnas en risk som varken är obetydlig eller avlägsen att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Av särskild betydelse för bedömningen är om den unge tidigare har begått brott, om han eller hon umgås med kriminellt belastade personer eller vistas i sådan miljö att det finns risk att han eller hon hemfaller åt kriminalitet. I fråga om tidigare brottslighet är det enligt regeringen ibland uppenbart att det finns en risk för återfall medan riskbedömningen i andra fall är mer vanskelig och kan kräva fler övriga omständigheter som underbygger bedömningen. Uttrycket ”utöva brottslig verksamhet” används eftersom bestämmelsen har ett brottsförebyggande syfte och risken inte behöver kopplas till vissa konkreta brott.

Enligt regeringens förslag krävs det vidare att uppgiften kan antas bidra till att förhindra att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Det krävs inte att uppgiften isolerad kan antas leda till att förebygga att den unge begår brott, utan det är tillräckligt att den tillsammans med andra

omständigheter kan antas bidra till önskad effekt. Exempel på uppgifter som skulle kunna vara aktuella är sådana som hjälper polisen att komma i kontakt med den unge eller att vara närvarande vid tillfällen som den unge upplever som olämpliga för att förebygga att brott begås. Det kan t.ex. vara fråga om uppgifter om adresser, arbetsplatser och skolor eller om vilka personer den unge umgås med.

En ytterligare förutsättning för utlämnande enligt förslaget är att ett utlämnande av uppgifter med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte bedöms vara olämpligt. Det som avses med planerade eller pågående insatser är de situationer där ett utlämnande skulle försvåra socialtjänstens arbete med den unge. Andra särskilda skäl kan exempelvis vara att det bedöms som olämpligt att vidarebefordra en uppgift till polisen som den unge har lämnat i förtroende.

Den föreslagna bestämmelsen omfattar inte uppgifter som avser misstankar om att den unge har begått ett visst konkret brott. Sådana uppgifter ska även fortsättningsvis endast få lämnas under nu gällande förutsättningar.

Vidare föreslår regeringen i propositionen att det klargörs under vilka förutsättningar polisen enligt polislagen (1984:387) tillfälligt får omhänderta den som kan antas vara under 18 år och som anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär en överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling.

Ändringarna, som görs i polislagen (1984:387), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt socialtjänstlagen (2001:453), föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Motionen

I följdmotion 2012/13:Ju1 av Margareta Larsson (SD) begärs ett tillkännagivande om informationsutbyte mellan myndigheterna. Motionären anser att regeringen går alltför försiktigt fram med sitt förslag till lagändring och inte gör tillräckligt för att underlätta tillämpningen för myndigheter. Motionären föreslår därför en förenkling av lagtexten där det klart framgår att myndigheten alltid, oavsett omständigheter, ska lämna uppgifter till polismyndighet och åklagare när uppgifter rör eller misstanke uppstår kring brott och kriminalitet.

Socialutskottets ställningstagande

Socialutskottet konstaterar att den långtgående sekretessen inom socialtjänsten ibland har upplevts som ett problem när det gäller samarbetet mellan polisen och socialtjänsten. Samverkan mellan dessa myndigheter är emellertid enligt socialutskottet av stor betydelse i arbetet med att förebygga ungdomsbrottslighet. Det är viktigt att myndigheterna kan utbyta information med varandra, inte minst vid samverkan som rör ungdomar.

En av de viktigaste utgångspunkterna för socialtjänsten är enligt 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) att verksamheten ska bygga på respekt för individens självbestämmande och integritet. För att förtroendet för socialtjänsten ska kunna upprätthållas är det enligt socialutskottet viktigt att nya sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till polisen ligger i linje med de grundläggande förutsättningarna och målen för socialtjänstens verksamhet.

Socialutskottet delar regeringens bedömning att det är av stor betydelse för den enskilde att han eller hon kan känna sig förvissad om att utgångspunkten är att de uppgifter han eller hon lämnar till socialtjänsten inte blir kända för andra än de som handlägger det aktuella ärendet. Mot detta måste dock vägas möjligheten att avvärja att unga involveras i kriminalitet och på så sätt bidra till att skapa förutsättningar för en bättre framtid för dessa unga. En förbättrad samverkan mellan socialtjänst och polis i det förebyggande arbetet mot ungdomsbrott kan, om det ges rätt förutsättningar, leda till att unga hindras från att begå brott.

Mot denna bakgrund ställer sig socialutskottet bakom och välkomnar regeringens förslag om att socialtjänsten bör ha möjlighet att lämna uppgifter om unga till polismyndigheterna i brottsförebyggande syfte.

Socialutskottet anser således att propositionen i dessa delar bör tillstyrkas och motion 2012/13:Ju1 avstyrkas.

Stockholm den 6 november 2012

På socialutskottets vägnar

Anders W Jonsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders W Jonsson (C), Lena Hallengren (S), Saila Quicklund (M), Margareta B Kjellin (M), Christer Engelhardt (S), Helena Bouveng (M), Isabella Jernbeck (M), Maria Lundqvist-Brömster (FP), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Agneta Luttröpp (MP), Anders Andersson (KD), Per Ramhorn (SD), Meeri Wasberg (S), Kurt Kvarnström (S) och Solveig Zander (C).

Avvikande mening

Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet (SD)

Per Ramhorn (SD) anför:

Regeringen har föreslagit en ny sekretessbrytande bestämmelse för att underlätta samverkan mellan polisen och socialtjänsten. Enligt min mening går regeringen alltför försiktig fram med sitt förslag och gör inte tillräckligt för att underlätta tillämpningen för myndigheter.

Sekretesslagen har som syfte att upprätthålla den enskildes förtroende för myndigheters verksamhet, och dessas behov av uppgifter ska vägas mot de intressen som sekretessen ska värna. Jag anser att det kan ifrågasättas om socialtjänsten trots dessa försiktighetsåtgärder har ett så brett förtroende bland unga brottslingar att sekretesslagen fullt ut kan försvaras. Med tanke på de problem som upplevs med sekretessen mellan myndigheter i det brottsförebyggande arbetet väger, enligt min mening, allmänhetens trygghet tyngre än ungdomsbrottslingens möjliga förtroende för socialtjänstens verksamheter. Socialtjänsten ska därför inte ha ett brottsutredningsuppdrag utan ska i stället delge polisen uppgifter som möjliggör ett effektivt utredningsarbete. Detta gäller samtliga uppgifter som kan ha betydelse för kommande, pågående och begångna brott. Frågan borde egentligen inte vara under vilka omständigheter som socialtjänsten får lämna ut uppgifter utan vilket ansvar som ska utdömas om socialtjänsten inte lämnar ut uppgifter.

Mot denna bakgrund föreslår jag en förenkling av lagtexten där det klart framgår att myndigheten alltid, oavsett omständigheter, ska lämna uppgifter till polismyndighet och åklagare när uppgifter rör eller misstanke uppstår kring brott och kriminalitet.

Med det anförda anser jag att motion 2012/13:Ju1 (SD) bör tillstyrkas.